

SPOMENKA TEŽAK
Gradski muzej Varaždin
spomenka.tezak@gmv.t-com.hr

Primljeno: 23. 02. 2012.
Prihvaćeno: 06. 04. 2012.

KREŠIMIR FILIĆ – MUZEOLOG I POVJESNIČAR VARAŽDINSKOGA KRAJA

Autorica u ovom članku daje kratki pregled djelovanja Krešimira Filića kao muzeologa i povjesničara na temelju njegovih objavljenih radova, neobjavljene građe i objavljenih radova drugih autora o njegovu radu.

O životu i djelovanju nekadašnjeg varaždinskog gimnazijskog profesora, osnivača varaždinskog muzeja, istaknutom djelatniku i u drugim varaždinskim baštinskim ustanovama i udrugama, te autoru mnogobrojnih povijesnih i popularnih radova iz varaždinske prošlosti pisano je dosta, no u velikoj mjeri to je riječ o kratkim prikazima njegova života, djelovanja, ili pak pojedinog segmenta njegova širokog i neumornog rada na različitim područjima prosvjetnog, kulturnog i društvenog života grada Varaždina.

Za njegova života, prigodom raznih godišnjica nastali su različiti prinesci u kojima je predstavljen njegov život. Povodom njegove 50. godišnjice rođenja tri prineska govore o ovom marljivom čovjeku,¹ zatim povodom 70. godišnjice Branko Pleše,² kustos varaždinskog muzeja, predstavlja njegov rad. Povodom 75. obljetnice života pisao je varaždinski gimnazijski profesor Ivan Milčetić u Zagorskom kalendaru 1966. pod nazivom *Krešimir Filić (o 75-godišnjici života)*³ dok je *Bibliografiju radova prof. Krešimira Filića* isti autor donio u Zagorskom kalendaru

¹ "Prikaz jednog nesebičnog požrtvovnog života povodom 50. godišnjice g. prof. Krešimira Filića", *Varaždinske novosti*, 20. veljače 1941., br. 586., str. 3; Ivan MILČETIĆ, "Jubilej profesora g. Krešimira Filića", *Politika*, Beograd, 11. ožujka 1941., str. 15; Mihovil JUG, "Jubilej zaslužnog kulturnog radnika", tjednik Društva hrvatskih Zagoraca, *Hrvatsko zagorje*, 26. veljače 1942., br. 9., str. 3.

² Branko PLEŠE, "70. godišnjica prof. Krešimira Filića", *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 3/1971, str. 78 - 79.

³ Ivan MILČETIĆ, "Krešimir Filić (o 75-godišnjici života)", Kulturno-prosvjetno društvo hrvatskih Zagoraca „Matija Gubec“ u Zagrebu, *Zagorski kalendar 1966*, 160 – 168.

1967. godine na osnovi tekstova koje mu je na uvid dao sam autor⁴. U organizaciji varaždinskih ustanova i udruga 25. veljače 1971. u koncertnoj dvorani kazališta održana je proslava 80. godišnjice života što je u Vijestima muzealaca i konzervatora predstavila Vesna Švarc-Kalafatić.⁵ U to je vrijeme nastao, kao najava proslave, i tekst T. Zagorca koji je prosvjetnim radnicima približio profesora Filića.⁶ Neposredno nakon proslave nastao je i tekst varaždinskog gimnazijskog profesora Nikole Dugandžića, a objavljen tek 1994. godine.⁷

Neovisno o godišnjicama nastali su radovi o različitim stranama Filićeva dugog i bogatog života, njegov rad je zapažen i u različitim tiskovinama.⁸ Kratkom biografskom jedinicom predstavljen je u Enciklopediji likovnih umjetnosti⁹ izašloj 1962. godine.

Nakon smrti profesora Filića, 31. 12. 1972. godine o njegovu liku i djelu pisala je Dolores Ivanuša,¹⁰ kustosica Hrvatskog povijesnog muzeja i kćer dugogodišnjeg prijatelja profesora Filića. Oproštaj i sjećanja na njega ostala su zabilježena i u riječima oca franjevca, Paškala Cvekana.¹¹

Kao stručnjaka u muzejskoj djelatnosti profesora Filića prikazao je Stjepan Hajduk,¹² dugogodišnji kustos i ravnatelj Zavičajnog muzeja Varaždinske Toplice u Muzejskom vjesniku 1980., glasilu Muzejskog društva sjeverozapadne Hrvatske pod naslovom *Krešimir Filić - borac za istinsku demokratizaciju muzealne djelatnosti*. Njegov kratkotrajni rad u Zagrebu, u Muzeju grada Zagreba s još nekoliko crtica iz njegova muzejskog života prikazao je Tihomil Stahuljak,¹³ povjesničar umjetnosti i konzervator. Miroslav Klemm u zborniku radova o zaslužnim hrvatskim

---

⁴ Ivan MILČETIĆ, rukopisna ostavština u Gradskoj knjižnici i čitaonici Metel Ožegović Varaždin.

⁵ Vesna ŠVARC - KALAFATIĆ, "U povodu 80-godišnjice prof. Krešimira Filića", *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 1/1971, str. 3 - 5.

⁶ T. Zagorac, "Naši portreti, Prof. Krešimir Filić", *Školske novine*, 8. veljače 1971., str. 5.

⁷ Nikola DUGANDŽIĆ, "Filićev jubilej", *Ogranak Matice hrvatske Varaždin, Varaždinski godišnjak*, 1/1994., 189 - 192.

⁸ "Tri učenjaka uređuju tri muzeja", *Ilustrovani vjesnik*, 7/1947.; "Krešimir Filić", *Turističke novine*, 2. lipnja 1960., br. 107; Dr. Vladimir BLAŠKOVIĆ, *Naše planine*, 9 - 10/1963, str. 219 - 220; Anton GOLOB, "Najljepše je stvarati za svoj grad", *Varaždinske vijesti*, 7. prosinca 1967., br. 1202.

⁹ "Krešimir Filić", Leksikografski zavod FNRJ, *Enciklopedija likovnih umjetnosti*, svezak 2, Zagreb 1962., str. 271.

¹⁰ Dolores IVANUŠA, "Krešimir Filić (16. II 1891. - 31. XII 1972.)", *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 2/1973, str. 3 - 5.

¹¹ Paškal CVEKAN, "U spomen i zahvalno sjećanje pokojnom Krešimiru Filiću, profesoru", *Marijin Trsat*, svibanj 173., br. 1.

¹² Stjepan HAJDUK, "Krešimir Filić - borac za istinsku demokratizaciju muzealne djelatnosti", *Muzejsko društvo sjeverozapadne Hrvatske, Muzejski vjesnik* 3/1980, str. 2 - 7.

¹³ Tihomil STAHULJAK, "Crtica o Krešimiru Filiću", *Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin*, 6/1981, str. 147 - 153.

muzealcima iznosi opservacije na Filića muzealca¹⁴ autora postava varaždinskog muzeja u varaždinskom Starom gradu koji je i danas uvelike na tragu Filićeve ideje o ambijentalnim izlaganjima iako je u velikoj mjeri osuvremenjen, prvo još kroz pristup profesorice Mire Ilijanić, a onda u novije vrijeme Miroslava Klemma i Ljerke Šimunić.

U publikaciji pod nazivom *Encyclopedia moderna* prikaz Filića kao prvog ravnatelja Gradskog muzeja Varaždin objavila je Ljerka Šimunić,¹⁵ kao gimnazijskog profesora prikazao ga je Siniša Horvat,¹⁶ dok ga je kao povjesničara glazbe u Varaždinu predstavila Dada Ruža.¹⁷ Te iste godine izlazi i četvrti svezak Hrvatskog biografskog leksikona u kojem je mr. sc. Vera Humski svojim prineskom¹⁸ predstavila lik i djelo ovog zaslužnog Varaždinca s izborom djela i popisom literature. Kao jednog od aktivista gimnazijske ekstenze prikazao ga je gimnazijski profesor Siniša Horvat.¹⁹

Proslava 800. godišnjice Varaždina kao slobodnog i kraljevskog grada obilježena je i prilogom o životu i djelu Krešimira Filića autorstvom bjelovarskog arhiviste Mladena Vezmarovića.²⁰

Dio njegove bibliografije objavio je Ivan Obadić.²¹

Iako je Krešimir Filić rođen u Bjelovaru 16. veljače 1891. godine, najveći dio svog života proveo je u Varaždinu te je ovdje i umro 31. prosinca 1972. godine. Ovdje je proveo i rano djetinjstvo, osnovno i srednjoškolsko školovanje, veliki dio radnog vijeka i mirovine.

---

¹⁴ Miroslav KLEMM, "Sjećanje na profesora Krešimira Filića/Stalni postav Kulturno-povijesnog odjela Gradskog muzeja Varaždin, sličnosti i razlike", Zbornik radova sa stručnog skupa u Osijeku 11. i 12. prosinca 1997., *Osnivači i prvi kustosi muzeja u Hrvatskoj*, Osijek, 1999., str. 193 - 196.

¹⁵ Ljerka ŠIMUNIĆ, "Muzej kao mjesto čovjekova pamćenja i Krešimir Filić, prvi ravnatelj varaždinskoga muzeja", *Encyclopedia moderna*, 18/1998, br. 48, str. 13 - 16.

¹⁶ Siniša HORVAT, "Prosvjetno pedagoški rad profesora Krešimira Filića", *Encyclopedia moderna*, 18/1998, br. 48, str. 17 - 19.

¹⁷ Dada RUŽA, "Krešimir Filić kao sudionik i povjesničar glazbenog života Varaždina", *Encyclopedia moderna*, 18/1998, br. 48, str. 143 - 150.

¹⁸ Mr. sc. Vera HUMSKI, "Krešimir Filić", *Hrvatski biografski leksikon*, Zagreb, 4/1998, gl. urednik Trpimir Macan, str. 214 - 215.

¹⁹ Siniša HORVAT, "Najistaknutiji ekstenzini djelatnici", *Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, 14 - 15/2004, str. 117 - 132.

²⁰ Mladen VEZMAROVIĆ, "Krešimir Filić (1891.-1972.) - život i djelo", *800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209.-2009.*, Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa održanog 3. i 4. prosinca 2009. godine u Varaždinu, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni rad Varaždin, Grad Varaždin, Varaždinska županija (glavni urednici Miroslav Šicel, Slobodan Kaštela), str. 871 - 873.

²¹ Ivan, OBADIĆ, "Pregled historiografskih radova o gradu Varaždinu – prilog za Bibliographiu Warasdiensia", *Radovi Zavoda za znanstveni rad*, 20/2009, str. 132.

Slika 1. Obitelj Filić, otac Petar, majka Anka, brat Božidar, sestra Pavica i Krešimir -
privatno vlasništvo

Mladi starčevićanac iz gimnazijskih dana, nakon završenog studija povijesti i zemljopisa u Beču i Pragu vraća se u jeku Prvog svjetskog rata u Varaždin. Uz redoviti rad na varaždinskoj gimnaziji od 1917. godine, radu na prosvjećivanju naroda unutar gimnazijske ekstenze, te radu u različitim udrugama građana, profesor Filić radi i na popularizaciji Hrvatskog narodnog kazališta i Gradske knjižnice. Najveći dio svog rada usmjerio je na aktivnosti potrebne za osnivanje Muzeja, prvo na pripremi Kulturno historijske izložbe grada Varaždina, a onda i na njegovu osnivanju, bogatom sadržajnom radu i njegovu širenju. Također je veliki dio svog rada usmjerio na istraživanje varaždinske prošlosti i njegovoj interpretaciji tih događaja kao povjesničara.

Ishodište mog rada za ovaj pregled Filićeva djelovanja kao muzeologa i povjesničara uz navedene radove na početku mog članka poslužila je dokumentacija o izložbi Krešimir Filić koja je održana u Gradskom muzeju Varaždin povodom obilježavanja 25. godišnjice smrti 1998. godine, autorica Mirjane Dučakijević i Spomenke Težak. Pošto izložba nije imala tiskani katalog dokumentacija se čuva u Gradskom muzeju Varaždin. Tijekom dugogodišnjeg muzejskog rada autorice nastao je i nadopunjen popis tiskanih radova profesora Filića, popis njegovih rukopisa, koji se čuva u Gradskom muzeju Varaždin, a koji su korišteni kod pripre-

me ovog teksta kao i rukopisi Krešimira Filića, koji se čuvaju u Gradskoj knjižnici i čitaonici Metel Ožegović.²²

MUZEOLOG VARAŽDINSKOGA KRAJA

Pišući o svojim studentskim danima Filić ističe da su Beč, u kojem je studirao četiri semestra tijekom razdoblja 1909.-1911., te Prag, u kojem je nastavio studentski život od 1911.-1913. godine, u velikoj mjeri raznovrsnim kulturnim sadržajima utjecali na formiranje njegove ličnosti, posebice na muzeološkom i glazbenom području. Povratkom u Varaždin i uključivanjem u društveni život Varaždina polako se ističu njegove težnje koje Varaždin predstavljaju kao centar kulturnog života.

Analizirajući danas njegov rad na muzeološkom području možemo reći da je na raznovrsnim poslovima koji su i danas osnova muzejske struke provodio veliki dio svog slobodnog vremena. U Muzeju je radio kao član udruge (Muzealnog društva) od ideje o njegovu osnivanju do jeseni 1942. godine. Tek od 1. listopada 1942. bio je stalni zaposlenik Muzeja, a na poslovima kustosa radi do 11. lipnja 1945. godine. Od tada do 4. studenoga radi kao član Komisije za razgraničenje s Mađarskom, nakon čega odlazi na mjesto ravnatelja Muzeja grada Zagreba. Ponovo se vraća u varaždinski muzej na vlastiti zahtjev 1. rujna 1946. gdje do 30. rujna 1957. radi kao direktor ove ustanove. Sistematizacijom mjesta 1948. godine priznato mu je zvanje kustosa muzeja i galerije muzejsko konzervatorske struke.

Kao tajnik izložbenog odbora, izabran među članovima varaždinske gimnazijske ekstenze u velikoj je mjeri sudjelovao na pripremi Kulturno-historijske izložbe grada Varaždina koja je od 14. do 22. srpnja 1923. godine bila otvorena u osam prostorija drugog kata varaždinske gimnazije. Izložbu je vidjelo preko 2200 posjetitelja, među kojima osim Varaždinaca nalazimo i podatke o posjetiteljima iz Slovenije i Zagreba, te možemo zaključiti da osnovni cilj priređivača da se pobudi interes za kulturno povijesnu baštinu Varaždina je ostvaren o čemu svjedoče brojni novinski napisi koji su puni pohvala.²³ No, isto tako iz sačuva-

---

²² Knjižnica i čitaonica Metel Ožegović Varaždin, Kritike i izvještaji o mojem naučnom i kulturno prosvjetnom radu, rukopis Krešimira Filića primljen od autora 6. ožujka 1965.

²³ "Kulturhistorische Ausstellung in Varaždin", *Zagreber Tagblatt*, 9. srpnja 1923., br. 155., str. 5; "Die kulturhistorische Ausstellung der Stadt Varaždin", *Zagreber Tagblatt*, 17. srpnja 1923., br. 156., str. 5; Nikola PEČORNIK, "Kulturno-historijska izložba grada Varaždina", *Narodno jedinstvo*, 28. srpnja 1923., br. 30., str. 4; Nikola PEČORNIK, "Kulturno-historijska izložba grada Varaždina", *Narodno jedinstvo*, 11., 18. i 25. kolovoza 1923., br. 32 - 34., str. 2; Franjo BUČAR, "Kulturno-historijska izložba grada Varaždina", *Obzor*, 29. srpnja 1923., br. 196., str. 1 - 2; Josip MANTUANI, "Kulturno-historijska izložba grada Varaždina", *Slovenski narod*, 29. kolovoz 1923., br. 193., 31. kolovoz 1923. br. 198., 2. rujna br. 200; Josip MATASOVIĆ, "Objelodanjeni Varaždin", *Jugoslavenska njiva*, Zagreb, srpanj 1923., VII/2 br. 3.

ne dokumentacije možemo vidjeti da je dokumentacija o posuđivanju predmeta iz poznatih varaždinskih građanskih i plemićkih obitelji, iz institucija, udruga, crkava i samostana uredno vođena te su svi predmeti bili označeni, upisani u knjige reversa, ali i osigurani te uredno vraćeni.

Od završetka Kulturno historijske izložbe grada Varaždina zajedno s drugim članovima Muzealnog društva profesor Filić radi na osnivanju Muzeja, ali i na prikupljanju građe.

Iako su kritike varaždinskog muzeja od strane muzejskih stručnjaka bile prisutne u javnosti još prije njegova otvaranja,²⁴ Filić obrazlaže da će to biti skroman muzej, bez velikih pretenzija biti će prezentirani predmeti lokalnog značenja koji govore o kulturnom i društvenom životu Varaždina i njegove okolice. Prvi stalni postav otvoren je tek u nekoliko prostorija drugog kata nekadašnje varaždinske feudalne utvrde 16. studenoga 1925. kao dio proslave 1000. godišnjice hrvatskog kraljevstva. Sam Filić, autor je iscrpnog prikaza tog novootvorenog postava²⁵ sa šesnaest fotografija dok su sa samog otvorenja izvještavale različite novine²⁶ s puno pohvala.

2. Pogled u renesansnu sobu s vitrinom, staklenim svjetionikom i renesansnim dovratnikom u pozadini

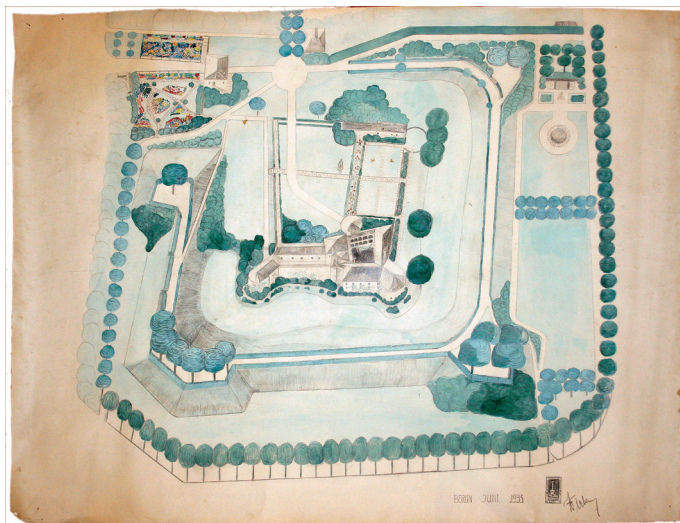
Slika 2. Stalni postav Gradskog muzeja 1925., GMV fototeka

²⁴ Krešimir FILIĆ, "Varaždinski muzej", *Narodna starina*, Hrvatski državni arhiv, 2(4)/1923, str. 65 - 66.

²⁵ Krešimir FILIĆ, "Varaždinski muzej", *Narodna starina*, Hrvatski državni arhiv, 11(4)/1925, str. 317 - 328.

²⁶ "Jagićeva proslava u Varaždinu", *Jutarnji list*, 18. studenoga 1925., str. 8; Hinko WEINBERGER-VINKOVIĆ, "Das Varaždiner Museum", *Der Morgen*, Zagreb, 19. studenoga 1925., str. 5; Zora Š. VINKOVIĆ, "Varaždinski muzej (Otvorenje u Starom gradu 16. XI)", *Riječ*, 270/1925, str. 3; Lujo PIHLER, "Muzej u Starom gradu", *Glas Međimurja i Zagorja*, 1925., br. 49., str. 3; Mihovil DANKO, "Muzej grada Varaždina", *Jutarnji list*, 7. veljače 1926., str. 12.

Muzealno društvo svojim je različitim aktivnostima tijekom njihova upravljanja Muzejom uspjelo proširiti stalni postav, stvoriti nove odjele Muzeja i steći novi prostor izvan tvrđe za potrebe njihove prezentacije. Drugi dio aktivnosti bio je usmjeren na prikupljanje građe, darove Muzealnom društvu transparentno su objavljivali i u tadašnjim varaždinskim novinama,²⁷ a ponekad i u zagrebačkim,²⁸ tijekom razdoblja kojim je Društvo upravljalo muzejem, čime će doprinijeti pozitivnom stavu Varaždinaca za darivanje predmeta Muzeju pa nas onda neće začuditi riječi profesora Stahuljaka (1918.-2007.) „zahvaljujući Varaždinkama Varaždin je uz njega (profesora Filića) i sam sabirao i izgrađivao sebi Muzej“.²⁹ Treći dio aktivnosti usmjeren je na konzervaciju i restauraciju objekata i predmeta, uređenje kompleksa varaždinske utvrde,³⁰ parkiranje prostora oko nje.³¹

Slika 3. Plan Parkiranja Starog grada, Wilhelm Röhnick, 1935. GMV 55663

²⁷ Spomenka TEŽAK, "Varaždinsko muzealno društvo i Franjo Košćec", *Franjo Košćec i njegovo djelo 1882. -1968.*, Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog 13. i 14. studenoga 2008. u Varaždinu, str. 78 - 83.

²⁸ "Skupocjen dar varaždinskom muzeju", *Jutarnji list*, 21. siječnja 1935., str. 1.

²⁹ Tihomil STAHLJAK, "Pustolovine jednog ljubitelja stare odjeće i nošnje u poslijeratnom Varaždinu", *Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin*, 7/1985., str. 182.

³⁰ "Uređenje varaždinskog Starog grada", *Jutarnji list*, 10. studenoga 1937., str. 14; "Uređivanje varaždinskog starog grada", *Hrvatski narod*, 26. listopada 1941, br. 254., str. 6.

³¹ Knjiga izdataka za parkiranje prostora Starog grada GMV 43031, planovi parkiranja GMV 55663, 55781, 61807-61809, 61812; Krešimir FILIĆ, "Akcija varaždinskog muzealnog društva za uređenje parka kralja Aleksandra I – Ujedinitelja", *Varaždinske novosti*, 25. listopada 1934., br. 256, str. 3; Krešimir FILIĆ, "Parkiranje prostora oko Starog grada", *Varaždinske novosti*, 22. i 28. prosinca 1935., br. 316., 317, str. 3 - 4, 1 -2; Krešimir FILIĆ, "Parkiranje okoliša Starog grada", *Hrvatsko jedinstvo*, 21. kolovoza 1941., br. 201.

Moramo spomenuti još izdavačku djelatnost Muzealnog društva. Iako su ot početka planirali izdati varaždinski almanah, morali su se prvo zadovoljiti tekstovima u skromnijim tiskovinama koji su opisivale postav³² ili pak predavanjima o muzeju koja profesor Filić drži u Pučkom sveučilištu³³ i kod Družbe „Braće hrvatskog zmaja“ u Kamenitim vratima³⁴ s ciljem upoznavanja šire javnosti s postavom u varaždinskoj utvrdi. Za proslavu 10. godišnjice Muzeja uspjeli su tiskati Spomenicu Gradskog muzeja Varaždin 1925. - 1935. čiji je prikaz napisalo nekoliko autora³⁵ od kojih i poznati, stručnjaci Đuro Szabo³⁶ (1875. - 1943.) i dr. Ivan Bach (1910. - 1983.).³⁷ O Filićevom doprinosu ovoj Spomenici biti će riječ nešto kasnije. Prvi je vodič stalnim postavom tiskan 1943. - uz prikaz predmeta u izložbenim jedinicama u uvodu nam daje *Povijest osnutka i razvitka varaždinskog muzeja te prošlost Starog grada*. Izdane su dvije verzije vodiča, veliko i malo izdanje, a javnost je u velikoj mjeri bila upoznata o ovom vrijednom kulturnom događaju i kroz prikaze u različitim tiskovinama.³⁸ Profesor Filić, prvo kao tajnik, a onda od 15. ožujka 1925. kao predsjednik Društva predvodi većinu spomenutih radnji, pokušavajući popularizirati svaku muzejsku aktivnost, redovito surađuje s novinama³⁹ što se nastavlja i u kasnijem razdoblju kad upravlja Gradskim muzejem.

³² Krešimir FILIĆ, “Varaždinski muzej”, *Narodna starina*, 1925., navedeno djelo; Krešimir FILIĆ, “Varaždinski muzej”, *Jutarnji list*, 19. veljače 1928., str. 11.

³³ Dr. Ivan ESIH, “Varaždinski gradski muzej”/Predavanje prof. K. Filića u Pučkom sveučilištu/, *Obzor*, 97/1929, str. 2.

³⁴ “Varaždinski gradski muzej”/Predavanje prof. K. Filića u Kamenitim vratima kod Braće hrvatskog zmaja. *Hrvat*, 1929., str. 4.

³⁵ “Spomenica varaždinskog muzeja”, *Obzor*, 8. prosinca 1935., str. 1 - 2.

³⁶ Đuro SZABO, “Die erste Publikation des Muséeums der Stadt Varaždin”, *Morgenblatt*, 17. prosinca 1935.

³⁷ Dr. Ivan BACH, “Varaždinski muzej”, *Hrvatska revija*, 12/1943.

³⁸ “Ein Führer durch das Muséeum”, *Deutsche Zeitung in Kroatien*, 24. kolovoza 1943.; M. K., “Varaždinski muzej u prikazu Krešimira Filića”, *Nova Hrvatska*, 22. listopada 1943., br. 248., str. 7; Dr. Matija MARKOV, “Profesor Krešimir Filić: Varaždinski muzej”, *Kršćanska škola*, Zagreb, siječanj - veljača 1944., str. 24 - 25.

³⁹ Krešimir FILIĆ, “O desetogodišnjici rada varaždinskog muzeja”, *Varaždinske novosti*, 14. studenoga 1935., br. 311, 1-3; Krešimir FILIĆ, “Rad varaždinskog muzealnog društva oko osnutka i razvitka varaždinskog muzeja”, *Jugoslavenski istorijski časopis*, Ljubljana, Zagreb, Beograd 1937., 598 - 604; Krešimir FILIĆ, “Moderna galerija i pučka knjižnica u Varaždinu”, *Varaždinske novosti*, 24. prosinca 1937., br. 421, str.11; Krešimir FILIĆ, “Varaždinski muzej, opis proslave muzeja prigodom otvorenja galerije hrv. umjetnosti”, *Jugoslavenski Rotar*, 1940.; Krešimir FILIĆ, “Preuređuje se zgrada varaždinske Galerije slika”, *Varaždinske vijesti*, 24. kolovoza 1950., br. 233, str.3; Krešimir FILIĆ, “Kako je došlo do osnivanja varaždinskog muzeja (Povodom 25. godišnjice muzeja)”, *Varaždinske vijesti*, 9. studenoga 1950., br. 244, str. 2 - 3; Krešimir FILIĆ, “U muzeju otvorena zbirka bravarskih umjetnih radova prošlog stoljeća”, *Varaždinske vijesti*, 18. listopada 1956., br. 555.; Krešimir Filić, “Prinove u Gradskom muzeju, vrijedni darovi muške gimnazije i sugrađanina Stjepana Leitnera”, *Varaždinske vijesti*, 7. veljače 1957., br. 571., str. 4.

Financijska sredstva za ostvarenje svih aktivnosti Društvo je u velikoj mjeri financiralo iz prihoda članarina, posebice članova dobrotvora, ali isto tako organiziranjem tombola i različitih koncerata. Pomoć gradske i državne vlasti u to je vrijeme bila skromna, iako od 1938. nešto veća, započinju razmišljanja o preuzimanje uprave nad Muzejem od strane gradskih vlasti te se iz tih razloga traži izmjena Pravila Društva donesenih 7. srpnja 1925. godine. Do toga je došlo tek promjenom državne vlasti kada Muzej postaje gradska ustanova financirana od narodne vlasti.⁴⁰

O okolnostima nastanka i povijesnom tijeku razvoja Gradskog muzeja Varaždin pisalo se u različitim tiskovinama⁴¹ kako se Muzej širio, ali i varaždinski muzealci tijekom proteklog razdoblja svojim radovima dali su prinos boljem poznavanju, Krešimir Filić,⁴² Jasna Tomičić,⁴³ a povodom 80. godišnjice izdana je monografija,⁴⁴ u kojoj je iscrpno predstavljen razvoj pojedinog muzejskog odjela i Muzeja u cjelini.

Već 1952. godine Filić iznosi ideju o potrebi reorganizacije Muzeja kao zavičajnog te njegovim širenjem, o potrebi uređenja modernog informativno-edukativnog dijela muzeja s 14-15 prostorija gdje bi se kronološki prikazao razvoj našeg kraja od prapovijesti do danas. Dalje planira otvoriti galeriju povijesnih portreta, stalnu kazališno koncertnu izložbu, na zgradi palače Sermage planira dograditi dvije sale za povremene izložbe, urediti muzejsku knjižnicu i fotolaboratorij.⁴⁵ Potrebu uređenja muzejske knjižnice istaknuo je u nekoliko navrata, a prije svega zapošljavanje knjižničara koji bi vodio brigu o knjižnom blagu muzeja koji je Filić 1958. procijenio na 20000 naslova.⁴⁶ Taj problem ni do danas u Muzeju nije riješen, krenuli su radovi na stalnom postavu *Varaždin i okolica u pretpovijesti i po-*

---

⁴⁰ Tajnička knjiga varaždinskog muzealnog društva, Gradski muzej Varaždin; "Gradski muzej Varaždin primio je tokom prošle godine 700.000 dinara od narodne vlasti", *Varaždinske vijesti*, 29. siječnja 1948., br. 100., str. 3.

⁴¹ "Otvorenje moderne galerije u Varaždinu", *Novosti*, 18. prosina 1939., br. 319., str. 11; Ivan MILČETIĆ, "Slikarska galerija u Varaždinu", *Politika*, Beograd, 29. studenoga 1939., str. 10; "Nova tekovina drevnog Varaždina", *Jutarnji list*, 18. studenoga 1939., str. 17; Ivan MILČETIĆ, "Kulturno slavlje u Varaždinu/Svečana sjednica varaždinskog muzealnog društva. Otvorenje Moderne galerije", *Varaždinske novosti*, 23. studenoga 1939., br. 521., str. 3 - 4.

⁴² Krešimir FILIĆ *Varaždinski muzej*, Varaždin 1943.

⁴³ Jasna TOMIČIĆ, "Pedeset godina postojanja Gradskog muzeja Varaždin", *Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin*, 5/1975, str. 5 - 13; Jasna TOMIČIĆ, "Šezdeset godina Gradskog muzeja Varaždin", *Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin*, 7/1985, str. 5 - 31.

⁴⁴ Grupa autora, *80 godina / Gradski muzej Varaždin*, Varaždin, 2006.

⁴⁵ Mirjana SVOBODA, "Čovjek koji pretvara Varaždin u muzej". Plan prof. Krešimira Filića o modernom uređenju našega muzeja", *Varaždinske vijesti*, 3. siječnja 1952., br. 304., str. 3.

⁴⁶ Krešimir FILIĆ, "Postoje uslovi za formiranje muzejsko-naučnog instituta", *Varaždinske vijesti*, 6. svibnja 1957., br. 588., str. 4.

vijesti, Muzejsko vijeće je prihvatilo muzeološku koncepciju, obnovljena je palača Herzer. No, zbog recesije financiranje ovog postava je stalo iako je riječ o daleko manjoj površini nego je to Filić još davne 1952. planirao. Radovi na uređenju muzejske knjižnice su u tijeku, no ostaje problem zapošljavanja knjižničara.

Kad Krešimir Filić odlazi u mirovinu u jesen 1957. godine, Gradski muzej Varaždin ima 6 muzejskih odjela. U Starom gradu smješteni su Kulturno-povijesni i Etnografski odjel te Odjel Narodne revolucije, u palači Sermage od 1947. godine smješteni su Galerija slika⁴⁷ i Arheološki odjel,⁴⁸ a u palači Herzer Entomološki odjel. Svi su odjeli tada imali stalne postavne.

Njegov muzeološki rad bio je izložen kritici, a uz mnogobrojne pohvale,⁴⁹ možda su mu najdraže one Đura Szaba⁵⁰ i dr. Ante Bauera⁵¹ (1911.-2000.) u kojima autori govore da je varaždinski muzej najsretnije rješenje smještaja muzeja u staru povijesnu zgradu i ističu Filićevu ulogu. Nalazimo i na podatke o prijeporima, ali i na kritike njegova rada. Do prijepora je došlo oko vizije razvoja Muzeja. Članovi odbora Društva, Dr. Miroslav Posmodi (1896.-1962.) i profesori Milan Kaman (1888.-1962.) i Franjo Košćec (1882.-1968.) zalagali su se za otvorenje prirodopisno-higijenskog odjela, dok se profesor Adolf Wisert (1883.-1957.)

⁴⁷ "Varaždin dobiva Galeriju slika", *Narodni list*, Osijek, 13. ožujka 1947., str. 5; "U toku prosvjetnog tjedna u Varaždinu se otvara gradska Galerija slika", *Vjesnik*, 4. lipnja 1947., str. 6; "Nagrađeni istaknuti kulturni radnici i otvorena stalna Galerija slika u Varaždinu", *Vjesnik*, 18. lipnja 1947., str. 6.

⁴⁸ "U Varaždinu je otvorena prethistorijska zbirka", *Narodni list*, Osijek, 9. svibnja 1947., str. 7.

⁴⁹ Stjepan BELOŠEVIĆ, *Županija varaždinska i slob. i kralj. grad Varaždin*, Zagreb 1926., str. 94 - 95; "Gradski muzej u Varaždinu", ilustrirani časopis *Svijet*, Zagreb 1929., str. 331 - 333; A.B., "Das städtische Museum in Varaždin", *Morgenblatt*, 11. rujna 1929., br. 248., str. 5 - 6; Ante NEIMAROVIC, "Varaždinski muzej", *Jutarnji list*, 5. ožujka 1930., str. 13; "Godišnja skupština muzejskog društva u Varaždinu", *Obzor*, 18. studenoga 1933., str. 1; Ivan MILČETIĆ, "10. godišnjica varaždinskog gradskog muzeja", *Novosti*, 16. studenoga 1935., str. 8; Raymond WARNIER, "Le Musée historique de Varaždin", *L'Europe centrale*, Prag, 9. svibnja 1936., str. 301; Ljubo BABIĆ, "U svjetlu svijeća", Uskršni prilog *Hrvatskog dnevnika*, Zagreb, 1937., str. 33 - 34; "Proslava varaždinskog muzeja", *Hrvatski dnevnik*, 16. studenoga 1939., str. 6; A. A., "Stari varaždinski grad", *Hrvatski list*, Osijek, 27. lipnja 1939., str. 10; Ivan MILČETIĆ, "Naš najljepši muzej", *Svijet u 7 dana*, ilustrirani tjednik, 25. prosinca 1939., br. 52; Ivan MILČETIĆ, "Varaždinski muzej koji se nalazi u Starom gradu prepun je vrlo interesantnih predmeta često velike vrednosti", *Politika*, 24. ožujka 1940., str. 24; Dr. Krunoslav BEGO, "U drevnom gradu Varaždinu/ preštampano iz splitskog *Novog doba*", *Varaždinske novosti*, 25. srpnja i 1. kolovoza, 556 - 557, str. 1 - 2, 2 - 4; Ivan MILČETIĆ, "15-godišnjica varaždinskog muzeja", *Varaždinske novosti*, 21. studenoga 1940., str. 5; Milan BABIĆ, "Varaždin", *Nedjeljne vijesti*, 2. studenoga 1942., br. 46., str. 6; "Varaždinski muzej", *Nova Hrvatska*, 8. rujna 1942., br. 48., str. 6; "Jubiläum des Warasdiner Stadtmuseums", *Deutsche Zeitung in Kroatien*, 18. studenoga 1942., br. 272., str. 10; "Gradski muzej u Varaždinu jedan je od najbolje uređenih muzeja u državi", *Narodni list*, Osijek, 11. veljače, str. 3; Josip GAZDIĆ, "Dvadeset-pet godišnjica varaždinskog muzeja", *Narodno jedinstvo*, Zagreb, 10. studenoga 1950., str. 3.

⁵⁰ Đuro SZABO, *Kroz Hrvatsko zagorje*, Zagreb, 1939., str. 50; "Muzejska pitanja od jučer, danas, sutra", *Narodna starina*, 33(13)/1934., str. 88.

⁵¹ Dr. Ante BAUER, "Neki problemi muzejske arhitekture", *Muzeologija*, 3/1953.

zalagao za otvorenja odjela historijskih portreta. Isto tako je dolazilo do prijepora s različitim institucijama radi različitih predmeta koje je profesor Filić želio nabaviti za fundus Muzeja.⁵² Možda je najglasniji kritičar rada profesora Filića bio dr. Nikola Pečornik (1867.-1961.), varaždinski odvjetnik, sportski i kulturni djelatnik. Odmah nakon otvorenja muzeja gradska uprava poslala je Muzealnom društvu dopis kojim se traži skidanje spomen ploče Muzealnog društva koju su postavili povodom otvorenja Muzeja. Iza ovoga, po mišljenju odbora stoji razmišljanje Pečornika, tadašnjeg podnačelnika, koji je i javno kritizirao ploču koju je Muzealno društvo prvotno bilo stavilo na samu ulaznu kulu, te se Filić obraća za pomoć Đ. Szabu koji mu daje podršku. Nešto kasnije kritizira građevnu djelatnost na prostoru Starog grada, uređenje prostora za smještaj gradskog arhiva, otkup zbirke Stjepana Vukovića (1905.-1984.), parkiranje prostora Starog grada, uređenje gradske vlasti u upravljanju Muzejom i potrebi zapošljavanja kustosa,⁵³ odnosno isplaćivanju nagrade za obavljanje poslova kustosa u godini 1937/38. koja je isplaćena iz gradske blagajne. Filićev rad kritizira i Tihomil Stahuljak.⁵⁴ Prije svega ističe Filićevo ponašanje kao feudalca koji brani svoj feud, a zatim kritizira bunar koji se i danas nalazi u prvom dvorištu, a kojeg je na to mjesto postavio Filić. Filićevo rješenje postava u kapelici, rezanje ograde parlatorija iz Uršulinskog samostana u dijelove, smještaj Galerije slika u palaču Sermage samo su neki momenti o kojima autor lamentira.

Kratkotrajni rad Krešimira Filića 1945./46. u Muzeju grada Zagreba imao je za cilj otvaranje novog postova za javnost. Filić je postavom bio nezadovoljan što je i izrazio riječima pred samo otvorenje „*Muzej grada Zagreba nije nikakav muzej. U njemu nema dovoljno građe.*“⁵⁵ Sam je postav izazvao nezadovoljstvo i kod Zagrepčanaca - po mišljenju Stahuljaka taj je postav bio smješten na krivo mjesto i bio je preskroman, a Filić na to nije mogao utjecati.

Osim za varaždinski muzej znanja profesora Filića pomogla su kod osnivanja muzeja i u varaždinskoj okolici. Profesor Filić 1948. odlazi u Trakošćan, Čakovec i Varaždinske Toplice izvidjeti uvjete za nastanak muzeja.⁵⁶ U Koprivnici pomaže Leandru Brozoviću (1897.-1962.), a o otvorenju njihova Muzeja napisao je prikaz u Varaždinskim vijestima.⁵⁷

---

⁵² „Preseljenje spomenika Nikoli Zrinskom“, *Varaždinske novosti*, 27. srpnja 1933., br. 190., str. 3; Ivan MILČETIĆ, „Priča o crkvenim vratima“, *Varaždinske novosti*, 25. travnja 1935., br. 282., str. 3.

⁵³ Nikola PEČORNIK, „Rad Muzealnog društva“, *Hrvatsko jedinstvo*, 24. rujna 1938., br. 50., str. 4 - 5.

⁵⁴ Tihomil STAHLJAK, „Crtica o Krešimiru Filiću“, *Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin*, 6/1981, Varaždin, str. 147 - 152.

⁵⁵ *Isto*, str. 147.

⁵⁶ Gradski muzej Varaždin, Korespondencija Krešimira Filića.

⁵⁷ Krešimir FILIĆ, „Povodom otvorenja muzeja u Koprivnici“, *Varaždinske vijesti*, 16. srpnja 1951., br. 284., str. 3.

Slika 4. Stalni postav Muzeja grada Zagreba, 1946., GMV fototeka

Potican muzejskim radom svojim prinosima obogaćuje i Društvo muzealaca i konzervatora Hrvatske, podružnice Varaždin, s vijestima iz podružnice i Muzeja surađuje u Vijestima muzealaca i konzervatora Hrvatske.⁵⁸ Moramo spomenuti i svake hvale vrijedno djelo ove podružnice. Riječ je o publikaciji tiskanoj u Koprivnici 1957. godine pod nazivom *Muzeji sjeverne Hrvatske*, koja predstavlja vodič gornjohrvatskim muzejima, a čiji je urednik Krešimir Filić, likovnom opremom svoj prinesak dao je Vilim Leskošek (1918.-1995.). Predstavljani su muzeji u Bjelovaru, Čakovcu, Krapini, Koprivnici, Križevcima, Trakošćanu, Varaždinu i Varaždinskim Toplicama.

⁵⁸ Krešimir FILIĆ, "Izložba Gradskog muzeja u Varaždinu", *Vijesti Društva muzejsko - konzervatorskih naučnih radnika NRH*, 1952., br. 2, str. 16; Krešimir FILIĆ, "Put varaždinskih muzealaca u Dalmaciju", *Vijesti Društva muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske*, 1954., br. 2., str. 54 - 56; Krešimir FILIĆ, "Dva naučna izleta podružnice muz. konzervator. radnika Varaždin u Sloveniju", *Vijesti Društva muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske*, 1955., br. 1; Krešimir FILIĆ, "Naučni izlet podružnice muz. - konzervatorskih radnika Varaždin u Hrvatsko Zagorje", *Vijesti muzejsko - konzervatorskih radnika NR Hrvatske*, 1957., br. 1.; Krešimir FILIĆ, "Otvorenje novih muzejskih prostorija u dvorcu Trakošćan", *Vijesti muzejsko - konzervatorskih radnika NR Hrvatske*, 1957., br. 6; Krešimir FILIĆ, "Plenum podružnice muzejsko - konzervatorskih radnika Varaždin", *Vijesti Društva muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske*, 1957., br. 1., str. 3 - 4; Krešimir FILIĆ, "Glavna godišnja skupština muz. - konzervatorskih radnika, podružnica Varaždin", *Vijesti Društva muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske*, 1957., br. 1., str. 4 - 5; Krešimir FILIĆ, "Jesenji plenum u Varaždinu", *Vijesti Društva muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske*, 1957., br. 6., str. 154 - 155; Krešimir FILIĆ, "Uspomeni Dra. Leandra Brozovića 1898. - 1962.", *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 1962., br. 5., str. 137. - 138; Krešimir FILIĆ, "U spomen prof. Franji Koščecu", *Vijesti muzealaca i konzervatora* 1968., br. 6.

Među korespondencijom Krešimira Filića autorica je naišla na koncept njegove žalbe⁵⁹ naslovljenu na Kabinet Ministra prosvjete NR Hrvatske s datumom od 26. srpnja 1949. u kojoj se on žali na rješenje Predsjedništva vlade kojim je ono odgovorilo na njegovu žalbu i u kojem se definira da njegovi rezultati rada odgovaraju zvanju kustosa, dok za zatraženo zvanje muzeologa nema uvjeta. Svoju žalbu Filić pojašnjava navodeći 25 godina rada kao gimnazijskog profesora, 32 godine ukupnog staža, rad na prosvjećivanju unutar gimnazijske ekstenze i rad u različitim kulturnim institucijama i udrugama, svoj rad kao tajnika na pripremi izložbe 1923. i rad u Muzealnom društvu, ističe svoje aktivnosti od 1923. do 1942. kada radi na osnivanju muzeja, njegovoj organizaciji kao član Društva, da je rješenjem Predsjedništva vlade u roku od 4 mjeseca 1945. godine izradio 2 rasprave o uređenju granice prema Mađarskoj, da je od njegova imenovanja za ravnatelja Muzeja grada Zagreba 3. studenoga 1945. do otvorenja postava prošlo svega 4 i pol mjeseca te da je ovaj Muzej otvoren kao prvi u Zagrebu nakon oslobođenja, da se je u Varaždin vratio po vlastitoj želji te kao upravitelj Gradskog muzeja Varaždin vodio radove na popravku i restauriranju srušenih ulaznih vrata u varaždinsku tvrđu koja su otvorena 15. lipnja 1947. i stare palače Sermage u kojoj je postavio Galeriju slika starih majstora te modernih jugoslavenskih slikara, nastavlja nabrajajući upravljanje radovima oko parkiranja Starog grada te svojeg naučnog rada u kojem je pobrojio u nekoliko redaka svoje radove (... *tiskao razne radnje u „Narodnoj starini“*, *„Vjesniku hrvatskog državnog arhiva“* (4 radnje), *uredio sam Spomenicu o 300. godina varaždinske gimnazije gdje su moje naučne rasprave „Varaždin u prošlosti“ te „Povijest varaždinske gimnazije“*. U Izvješčaju varaždinske gimnazije izašle su rasprave *„Varaždin od 1840. do 1860.“* te *„Varaždinske gimnazijska knjižnica“*. U Spomenici varaždinskog muzeja naučnu raspravu na temelju originalnih dokumenata *„Varaždinski suci“*. Zatim veliki i mali vodič varaždinskim muzejom, knjiga *„Franjevci u Varaždinu“*, *„Arhitektura grada Varaždina“* u knjizi *„Hrvatsko zagorje“* u izdanju jugoslavenskog profesorskog društva itd. U rukopisu priređeno za tisak imam *„Varaždinski mesarski ceh“* (velika knjiga), zatim *„Varaždinski cehovi“* (2 knjige), *„Varaždinski napisi“* (1 knjiga) te druge rasprave. *Držim da je to bio i jest naučni rad, što će se dokazati štampanjem mojih radova u izdanjima Jugoslavenske akademije*).

Priznanje za muzeološki rad usljediti će mnogo kasnije. Na velikoj proslavi njegove 80. godišnjice života održane u koncertnoj dvorani varaždinskog kazališta 25. veljače 1971., činjenica da je Gradski muzej Varaždin njegovo najznačajnije djelo, po mišljenju prof. dr. Ante Bauera nažalost je došla do najmanjeg izražaja. Tom je prilikom uz mnoštvo drugih priznanja Filić primio od Muzejskog dokumentacijskog centra srebrnu spomen medalju za unapređenje muzejske struke.

---

⁵⁹ Gradski muzej Varaždin, Korespondencija Krešimira Filića.

Dr. Ante Bauer, povjesničar umjetnost, arheolog i muzeolog, ističe nekoliko dana iza Filićeve proslave⁶⁰ pionirsku ulogu Filića na području muzeologije. Deset godina prije prvog europskog kongresa muzejskih radnika, 1934. godine u Madridu, koji je samo u diskusijama tretirao novu koncepciju muzeja, otvoren je Muzej u Varaždinu. Govoreći o pojavi nove koncepcije muzeja koja se javlja na spomenutom kongresu Bauer ističe „*koncepciju muzeja kao faktora kulturnog života sredine u kojoj djeluje*“ i posebice naglašava „*u to vrijeme stvara prof. Filić u Varaždinu muzej koji je u punom opsegu i punom sadržaju realizirao ono, što je bila tiha i neostvariva želja u muzeološkim centrima Europe, a malobrojnih muzejskih radnika*“. Ovakav će pristup ICOM (International Council of museums), međunarodna muzejska ustanova 1954. godine postaviti kao jedan od osnovnih zadataka muzeja.

Ovim prikazom njegova rada kao muzeologa možemo zaključiti da je Filić u periodu od 1923. do svoje smrti 1972. godine Gradski muzej Varaždin stavio u središte svojih profesionalnih, stručnih i znanstvenih interesa. Iako po vokaciji povjesničar, svojim dugogodišnjim radom vezanim uz Muzej, brigu za muzejski predmet, izradu dokumentacije o muzejskom predmetima, njegovu zaštitu, proučavanje, ali i prezentaciju bilo da je riječ o stalnim ili povremenim izložbama ili da je riječ o objavlivanju u popularnim, stručnim i znanstvenim časopisima i publikacijama, stavio je u prvi plan svog djelovanja. Razvijajući Gradski muzej Varaždin, sa svojim je suradnicima nastojao da djelovanje muzeja bude uvijek dostupno i često je o njemu pisao u varaždinskim tiskovinama, ali i u stručnim publikacijama i govorio na različitim predavanjima.

POVJESNIČAR VARAŽDINA

Grad Varaždin imao je sreću što je Krešimir Filić svojim neumornim entuzijazmom krenuo u istraživanje i prikupljanje materijalne i pisane baštine koja svjedoči o bogatoj gradskoj prošlosti i njenim stanovnicima i iza njega je ostalo 200-tinjak različitih radova i rasprava.

Prema njegovim riječima, za povijest se zainteresirao još u trećem i četvrtom razredu pučke škole, no uzor za njegov rad na skupljanju kulturno povijesne baštine bio je njegov profesor kulturne povijesti na praškom sveučilištu František Žbirt.

---

⁶⁰ Dr. Ante BAUER, „Zasluge za suvremenu muzeologiju“, *Varaždinske vijesti*, 20. ožujka 1971., br. 1368., str. 15.

Slika 5. Krešimir Filić, GMV fototeka

Pregled Filićevog rada kao povjesničara autorica je koncipirala u nekoliko odjeljaka. U prvom predstavlja nam novinske napise u kojima Filić često osim prikaza daje i izvorno arhivsko gradivo. U drugom prikazuje tematske povijesne rasprave nastale na arhivskom gradivu ili materijalnim izvorima koji su objavljeni u stručnim ili znanstvenim časopisima te kritičke osvrtne prikaze na spomenuta djela. U trećem dijelu prikazuje povijesne preglede određenih tema koje je Filić objavljivao u različitim spomenicama varaždinskih udruga i institucija isto tako dajući nam pregled objavljenih prikaza. U slijedećem nam daje pregled tematskih povijesnih rasprava koje su nastale kao samostalne publikacije, a Krešimir Filić je autor ili koautor. U tom dijelu također su nam predstavljeni prikazi i kritički osvrti na objavljene knjige. Pregled završava prikazom dijela izašlih nakon njegove smrti.

Usporedno s radom na Gimnaziji počinje surađivati u lokalnim tjednim novinama Hrvatskom pravu i Volji naroda s popularnim temama iz kulturnog,

javnog i prosvjetnog života grada, s analizom povijesnih izvora, njihovom objavom i kratkim povjesnim prikazima javlja se u Našim pravicama,⁶¹ Narodnom jedinstvu,⁶² Hrvatskom jedinstvu,⁶³ Varaždinskim novostima,⁶⁴ a nakon Drugog svjetskog rata u Varaždinskim vijestima⁶⁵ ili pak polemizira s drugim povjesničarima.⁶⁶ Sa svojim radovima javlja se i u zagrebačkim dnevnim i tjednim novi-

⁶¹ Krešimir FILIĆ: "Dvije ulice u starom Varaždinu", *Naše pravice*, Varaždin, 24. srpnja 1924. br. 4., str. 1. "Župna crkva u Biškupcu", *Naše pravice*, Varaždin, 23. listopada 1924., br. 17., str. 1 - 2.

⁶² Krešimir FILIĆ, "Stjepan Radić", *Narodno jedinstvo*, 9. kolovoza 1928., br. 32.

⁶³ Krešimir FILIĆ: "Prve varaždinske novine „Pučki prijatelj“, *Hrvatsko jedinstvo*, 25. prosinca 1943., br. 6, str. 6-7 (1958. će pronaći podatak da su u Varaždinu 1848. izlazile novine na njemačkom jeziku pod nazivom *Lucifer*); "Stari svetački spomenici grada Varaždina", *Hrvatsko jedinstvo*, 8. travnja 1944., br. 22., str. 3 - 4; "Marijina bratovština u Varaždinu", *Hrvatsko jedinstvo*, 25. prosinca 1944., br. 59., str. 5.

⁶⁴ Krešimir FILIĆ: "Grad Varaždin", *Varaždinske novosti*, 2. listopada 1936., br. 357., str. 1 - 2; "Osnutak varaždinske gimnazije", *Varaždinske novosti*, 2. listopada 1936., br. 357., str. 1 - 2; "Prigodno slovo o 100.- godišnjici „Narodne čitaonice“ u Varaždinu", *Varaždinske novosti*, 16. lipnja 1938., br. 446.

⁶⁵ Krešimir FILIĆ, "Postanak i razvoj varaždinskih cehova", *Varaždinske vijesti*, 7. i 14. rujna 1950., br. 235 - 236., str. 3; "Život i rad Vatroslava Jagića", *Varaždinske vijesti*, 17. prosinca 1953., br. 406., str. 3 - 4; "120. godina čitaonice u Varaždinu", *Varaždinske vijesti*, 1. siječnja 1958., br. 618., str. 4 - 5; "130. godina Muzičke škole", *Varaždinske vijesti*, 27. veljače 1958., br. 626., str. 4; "Početak i razvitak varaždinskih novina", *Varaždinske vijesti*, 27. ožujka i 3. travnja 1958., br. 630 - 631., str. 4 - 5; "Buna ledinskih žena", *Varaždinske vijesti*, 1. siječnja 1959., br. 670., str. 7; "Od brijača do liječnika", *Varaždinske vijesti*, 30. travnja 1959., br. 687., str. 6; Značajan jubilej grada Varaždina, 750. godišnjica postojanja kao privilegiranog slobodnog grada", *Varaždinske vijesti*, 10., 17. i 24. rujna 1959., br. 706 - 709., str. 2 - 3; "Vještice iz Varaždina", *Varaždinske vijesti*, 31. prosinca 1959., br. 723., str. 4 - 5; "Kako se gradila poštanska zgrada", *Varaždinske vijesti*, 25. veljače 1960., br. 731, str. 4 - 5; "Kako su nastale tvornice Varteks i F. Bobić", *Varaždinske vijesti*, 10. ožujka 1960., br. 733., str. 4; "Higijena i kupališta u starom Varaždinu", *Varaždinske vijesti*, 24. ožujka 1960., br. 735., str. 4 - 5; "Šetališta i parkovi u starom Varaždinu", *Varaždinske vijesti*, 28. travnja 1960., br. 740., str. 4 - 5; "Nastojanje oko izgradnje željezničkih pruga u Varaždinu", *Varaždinske vijesti*, 9. lipnja 1960., br. 746., 4 - 5; "Kako je nastajala i razvijala se gradina Trakošćan", *Varaždinske vijesti* 7. srpnja 1960., br. 750., str. 4 - 5; "Što znamo o najstarijim varaždinskim tiskarama", *Varaždinske vijesti*, 4., 11. i 18. kolovoza 1960., br. 754 - 756., str. 4.; "Povijesno djelo o Krapini i okolici", *Varaždinske vijesti*, 25. kolovoza 1960., br. 757., str. 4; "Kako su nastale i izgledale stare varaždinske utvrde", *Varaždinske vijesti*, 1. rujna 1960., br. 758., str. 5; "Petnaest parkova na 230 jutara", *Varaždinske vijesti*, 27. listopada 1960., br. 766., str. 4 - 5; "Živ muzički život u prvoj polovici 19. stoljeća", *Varaždinske vijesti*, 22. prosinca 1960., br. 774., str. 4 - 5; "Kako je došlo do prvih pjevačkih zborova u Varaždinu", *Varaždinske vijesti*, 6. travnja 1961. br. 789., str. 5; "Osnutak, rad i značenje varaždinske Gimnazije", *Varaždinske vijesti*, 3. i 10. kolovoza 1961., br. 806.-807., str 5; "O radu starih varaždinskih tiskara, Štrajk grafičara 1904. godine", *Varaždinske vijesti*, 28. rujna 1961., br. 814., str. 5; "Novije varaždinske tiskare, Iz prošlosti Varaždina", *Varaždinske vijesti*, 19. listopada 1961., br. 817., str. 4; "Sedamdesetpeti godišnjica zagorske željezničke pruge", *Varaždinske vijesti*, 21. i 28. prosinca 1961., br. 826. - 827., str. 13; "Pučko prosvjetni rad varaždinske gimnazijske ekstenze i varaždinskog Pučkog sveučilišta od 1920. do 1941.; "Postanak i razvitak varaždinskog šetališta", *Varaždinske vijesti*, 27. prosinca 1967. - 10. siječnja 1968., br. 1205. - 1206. str. 11, 5.; "Stare varaždinske kavane", *Varaždinske vijesti*, 24. siječnja 1968., br. 1208., str. 9.

⁶⁶ Krešimir FILIĆ, "Najstarija muzička škola na Balkanu?", *Varaždinske vijesti*, 23. srpnja 1957., br. 600.

nama - objavljuje teme iz varaždinske povijesti,⁶⁷ temeljeći svoj rad uglavnom na originalnoj arhivskoj ili muzejskoj građi.

Suradnju sa stručnim časopisima započeo je još dvadesetih godina vezano uz već spomenutu muzejsku aktivnost u *Narodnoj starini*. Posebice zanimljiv je njegov rad koji nam daje sliku života grada Varaždina polovicom 19. stoljeća⁶⁸ gdje mu je izvor gđa. Karolina Jacomini, rođ. Hartl (1837.-1927.), a njezinu priču potkrepljuje s dostupnom mu literaturom *Memoarima* Adama Oršića i Ebnerovim djelom *Historisch statistisch topographische Beschreibung der königl. Freystadt Warasdin*. Kritički prikaz ovog njegovog rada dao je dr. Ivan Esih.⁶⁹ U Izvještaju varaždinske gimnazije objavio je i prikaz gimnazijske knjižnice.⁷⁰

Članak pod naslovom *Arhitektura grada Varaždina*, objavio je u Glasniku jugoslavenskog profesorskog društva,⁷¹ a donosi nam sažeti pregled povijesnog i urbanističkog razvoja grada.

Počeo je surađivati i u Vjesniku hrvatskog državnog arhiva 1937. godine.⁷² Ovdje je objavio inventar varaždinske utvrde iz 1568. godine na njemačkom jeziku, a na koji ga je uputio inventar varaždinske tvrđe iz 1834. godine koji se čuva u Gradskom muzeju Varaždin. U ovoj je ediciji i 1939. godine kritički analizirao prikaz ženidbe hrvatskog bana Tome Erdödy s Anom Marijom Ungnad, kćerkom dotadašnjeg bana Krste u poznatoj mu literaturi,⁷³ zaključivši rad s objavom poziva na vjenčanje koji je grof Toma Erdödy uputio gradu Varaždinu, a koji je Filić našao u gradskom arhivu. Prikaz ovog njegovog djela, ali i cjelokupnog broja Vjesnika državnog arhiva u Zagrebu objavljen je u Obzoru.⁷⁴ U ovom je časopisu 1941. godine objavio tekst pod nazivom *Oporuka Jalžice Lenard iz godine 1737. i*

---

⁶⁷ Krešimir FILIĆ: "Historijat Kr. građanske čete u Varaždinu", *Novosti*, 2. srpnja 1925., br. 209.; "Inventar pokućstva i drugih predmeta Starog grada iz godine 1834.", *Novosti*, 1932., br. 355., str. 43 i 44; "Zadnja počast Varaždina Vatroslavu Jagiću", *Vijenac*, 1924., godina II, III/12 knjiga, str. 392; "Spomenik Vatroslavu Jagiću u Varaždinu", *Vijenac*, 1924., godina II, III/12 knjiga, str. 394.

⁶⁸ Krešimir FILIĆ, "Život i prilike grada Varaždina od god. 1840. do 1860.", *Godišnji izvoještaj drž. realne gimnazije u Varaždinu za godinu 1928./29.*, str. 3 – 17.

⁶⁹ Dr. Ivan ESIH, "Izvještaj varaždinske realne gimnazije za školsku godinu 1928/29.", *Obzor*, 5. srpnja 1929.

⁷⁰ Krešimir FILIĆ, "Knjižnice varaždinske gimnazije", *Godišnji izvoještaj drž. realne gimnazije u Varaždinu za godinu 1938./39.*, Varaždin.

⁷¹ Krešimir FILIĆ, "Arhitektura grada Varaždina", *Varaždin i Hrvatsko Zagorje*, Glasnik jugoslavenskog profesorskog društva, Zagreb, srpanj-kolovoz 1936., sv. 11 - 12., str. 135 – 141.

⁷² Krešimir FILIĆ, "Inventar varaždinske tvrđe", *Vjesnik hrvatskog državnog arhiva*, Zagreb, god. VII, 1937., str. 70 - 78.

⁷³ Krešimir FILIĆ, "Vjenčanje Tome Erdödy s Marijom Ungnadovom", *Vjesnik Državnog arhiva VIII*, Zagreb, 1939, str 42 - 46.

⁷⁴ "Vjesnik državnog arhiva u Zagrebu – prikaz novog godišta", *Obzor*, 29. rujna 1939., br. 223., str. 2.

računi Martina Prvića o njezinu izvršenju.⁷⁵ Riječ je o oporuci varaždinske udovice koja se udavala tri puta, a oporuku je sastavio Martin Pavić hrvatskom kajkavštinom. Kao vrijednost ovog spisa Filić ističe da su ostali sačuvani i računi kojima je ova oporuka izvršena, a kao dodatak izrađeno je rodoslovlje dviju kćeri varaždinskog suca Georgija pl. Bellovary-ja. U broju iz 1945. godine objavio je prilog o varaždinskom ksenodohiju⁷⁶ koji se do 1776. godine nalazio na današnjem Franjevačkom trgu, na mjestu palače Herzer. Dajući nam kronološki pregled ove gradske dobrotvorne ustanove namijenjene ostarjelim varaždinskim građankama do preseljenja u novu zgradu kraj crkve sv. Florijana, svoj rad temelji na povijesnim izvorima poput - bilješki koje govore o gostinjcima u 15. stoljeću, a koje su ostale sačuvane u gradskim sudbenim zapisnicima 1454. - 1464. godine, pisane njemačkim jezikom; regestu o primicima i izdacima za *Spythal* za upravitelja Grgura Buzine iz 1574. i 1575. godine koji je pisan hrvatskim jezikom, te regestu s primicima i izdacima iz 1714.; dokumentima koji govore o gradnji novog, većeg gostinca pokraj starijeg krajem 16. stoljeća i njihovim popravcima; oporukama varaždinskih građana koji svoj imetak ostavljaju ovoj gradskoj ustanovi. U ovom prinesku daje nam i pregled poznatih upravitelja.

U Tkalčićevu zborniku II, ediciji Muzeja za umjetnost i obrt pisao je o Banjskim dvorima.⁷⁷ U članku nam uz kratki pregled povijesti ovog, nekada najbogatijeg dvorca našeg područja, predstavlja dva popisa inventara iz prve polovice 20. stoljeća koje je uspio dobiti zahvaljujući dobroj volji tadašnje vlasnice Marije Bonjeković. U prijepisu nam donosi stariji popis koji je nastao poslije 1901. godine i za koji pretpostavlja da je nastao po sjećanju, dok drugi konstatira što je ostalo nakon katastrofe od 4. ožujka 1919. godine kada su ga zapalili ogorčeni seljaci.

U *Starinama* 1959. objavljuje privredno – gospodarski regist 16. stoljeća iz gradskog arhiva⁷⁸ u kojem nam predstavlja upravitelja gradskih gospodarskih poslova Gašpara Mazalena – Sadaića. Sljedeće godine, u ovom časopisu objavljuje članak o dodjeljivanju gradskih zemalja u prvoj polovici 18. stoljeća.⁷⁹ Prema

---

⁷⁵ Krešimir FILIĆ, "Oporuka Jalžice Lenard iz godine 1737. i računi Martina Prvića o njezinu izvršenju", *Vjestnik hrv. drž. arhiva* 1941. IX/X str. 85 - 98.

⁷⁶ Krešimir FILIĆ, "Xenodochium vel. domus hospitalis liberae ac regiae civitatis Varasdinensis", *Vjesnik hrv. drža. arhiva* za godinu 1945., str. 165 - 186.

⁷⁷ Krešimir FILIĆ, "Bajnski dvori nedaleko Varaždina", *Tkalčićev zbornik*, II dio, Zagreb, 1958., str. 157 - 176.

⁷⁸ Krešimir FILIĆ, "Regest Gašpara Mazalena-Sadaića, gradskog oficijala - suca iz god. 1562.", *Starine*, Zagreb 1959., knjiga 49., str. 301 - 320.

⁷⁹ Krešimir FILIĆ, "Regest o dodjeljivanju gradskih zemalja varaždinskim građanima iz 1742. godine", *Starine*, Zagreb 1960., br. 50., str. 313 - 352.

regestu koji donosi u prijepisu, u studenom 1742. bila je osnovana komisija koja je trebala prići reviziji pravo užitničkih prava i kroz osam točaka trebalo je provesti diobu gradskih zemljišta.

Institut u Zadru 1959. godine izdaje publikaciju u kojoj nam Filić⁸⁰ predstavlja dugotrajnu borbu varaždinskih građana protiv nasilnih gospodara Starog grada, dajući nam pregled sukoba s kaštelanom Pavlom Kečkašom pomoću povijesnih listina iz polovice 16. stoljeća .

Pomažući osnivanje muzeja u Koprivnici i dobro surađujući s L. Brozovićem, objavljuje i u njihovom muzejskom zborniku⁸¹ rad pod naslovom *Koprivnički mesari prepisuju pravila varaždinskog mesarskog ceha godine 1697.*

Surađuje i u Liječničkom vjesniku gdje objavljuje članak o varaždinskom kirurgu i gradskom sucu iz druge polovice 16. stoljeća, Franji Sveršiću.⁸² Križevčanin je svoj zanat izučio u Bratislavi o čemu nam svjedoči diploma koja se i danas čuva u Državnom arhivu u Varaždinu. Često se je u svojem radu bavio istraživanjem razvoja neke varaždinske institucije ili udruge, rezultate tih istraživanja prikazao je u spomenicama dajući nam povijesni pregled pojedine teme slijedeći kronološki slijed događanja.

Analizirajući dostupno mu arhivsko gradivo iz gradskog arhiva koji je od 1939. pa do nastanka Državnog arhiva u Varaždinu 1955. godine bio smješten u varaždinskom Starom gradu, i dostupnih mu objavljenih povijesnih izvora, nastao je tekst *Varaždinski gradski suci*,⁸³ koji nam kronološki donosi popis varaždinskih gradskih sudaca od njihova prva spominjanja do 1935., a objavljen je u *Spomenici varaždinskog muzeja* kojom su članovi Varaždinskog muzealnog društva obilježili 10. godišnjicu postojanja Gradskog muzeja Varaždin.

Sljedeće godine, u sklopu proslave tristogodišnjice varaždinske gimnazije, Filić je poznate činjenice o varaždinskoj gimnaziji nadopunio s povijesnim izvorima te ih objavio u tekstu *Povijest varaždinske gimnazije* u *Spomenici varaždinske gimnazije 1636. – 1936.*, kojoj je bio i urednik. Njegova je teza, iznesena u ovom radu, o njenom osnivanju 1636. potkrijepljena povijesnim izvorima, danas opće

---

⁸⁰ Krešimir FILIĆ, "Borba grada Varaždina s nasilnim upraviteljem Starog grada", *Abramićev zbornik*, 1959., str. 233 – 238.

⁸¹ Krešimir FILIĆ, "Koprivnički mesari prepisuju pravila varaždinskog mesarskog ceha godine 1697.", *Zbornik Muzeja grada Koprivnice*, Koprivnica, 1946., sv. I, str. 13.

⁸² Krešimir FILIĆ, "Svjedodžba Mihajla Dysclera, kirurga u Požunu /Bratislava/ Franji Sveršiću, svršenom kirurgu i brijaču", *Liječnički vjesnik*, Zagreb 1962., god. 84., br. 8., str. 807 - 811.

⁸³ Krešimir FILIĆ, "Varaždinski gradski suci /načelnici/", *Spomenica varaždinskog muzeja*, Varaždin, 1935., str. 6 - 28.

prihvaćena činjenica⁸⁴, iako je u vrijeme svog izlaska naišla na kritike⁸⁵ i pohvale⁸⁶, a ispravljala dotadašnje spoznaje o gimnazijskim počecima.⁸⁷

Nakon Drugog svjetskog rata radi još na nekoliko prineska koji su posvećeni varaždinskim udrugama i institucijama. Prvo radi na Spomenici Zanatlijskog društva koja je objavljena 1954. godine⁸⁸ prigodom proslave 50. godišnjice Zanatlijskog i pomoćničkog društva u Varaždinu. U ovom djelu ističe inicijativu dvojice članova zagrebačkog Zanatlijskog i pomoćničkog društva, Jakoba Furjana i Josipa Halića, koji su se krajem 19. stoljeća našli u Varaždinu i inicirali organiziranje ove udruge koja je imala za cilj urediti stanje unutar obrtničke organizacije nakon ukidanja cehova. Daje nam kronološku sliku razvoja pomoću izvještaja u varaždinskim novinama i zapisnika Društva.

Zatim radi na publikaciji posvećenoj kazalištu, ustanovi kulture za koju je Filić bio čvrsto vezan pa nas ne čudi da je on osoba koja predstavlja povijest varaždinskog kazališta⁸⁹ u publikaciji koja je izašla 1955. godine. Prikaz ove Spomenice donosi Tomislav Jakić u zagrebačkom *Narodnom listu*.⁹⁰ Filić nam daje povijesni pregled razvoja varaždinskog kazališta koristeći literaturu, objavljene povijesne izvore, ali i građu Gradskog muzeja Varaždin u kojemu su zahvaljujući njegovu nastojanju sačuvani mnogobrojni plakati i programi kazališnih predstava.

Njegovi povijesni pregledi rada varaždinske gimnazijske ekstenze⁹¹ objavljeni su u publikacijama izdanim povodom 50. godišnjice rada Narodnog sveučilišta u Varaždinu, koja je obilježena 1967. godine.

⁸⁴ Krešimir FILIĆ, "Povijest varaždinske Gimnazije", *Spomenica varaždinske Gimnazije 1636.- 1936.*, Varaždin, 1937., str. 45 – 116.

⁸⁵ Dr. Viktor NOVAK, "Kritički prikaz o Spomenici varaždinske Gimnazije", *Jugoslavenski istorijski časopis*, Ljubljana, Zagreb, Beograd, 1937. br. 3; *Prager Presse*, kolovoz 1937.

⁸⁶ Dr. Fran KOVAČIĆ, "Spomenica varaždinske Gimnazije", *Časopis za zgodovinu in narodopisje*, Maribor, 1/1938., str. 46 - 49; Dr. Tomo MATIĆ, "Spomenica varaždinske Gimnazije", *Vrela i primosi*, Sarajevo, 8/1938, str. 162 - 172.

⁸⁷ Vladimir PLETENAC, "Varaždinska Gimnazija od 1636. do kraja Prvog svjetskog rata", *Gimnazija - SC Gabrijel Santo Varaždin*, Varaždin, 1986., str. 53.

⁸⁸ Krešimir FILIĆ, *Spomenica Društva zanatlija u Varaždinu*, Varaždin, 1954., str. 1 - 71.

⁸⁹ Krešimir FILIĆ, "Varaždinsko kazalište od prvih početaka do g. 1941.", *Narodno kazalište August Cesarec u Varaždinu 1873.-1955.*, Varaždin, 1955., str. 7 – 66.

⁹⁰ Dr. Tomislav JAKIĆ, "Spomenica Narodnog kazališta „August Cesarec“ u Varaždinu", *Narodni list*, Zagreb, 24. travnja 1955.

⁹¹ Krešimir FILIĆ, "Javna predavanja u Varaždinu od 1870. do 1877. godine", *Pedeset godina Narodnog sveučilišta u Varaždinu 1917 - 1967.*, Savez narodnih radničkih sveučilišta SRH, „Obrazovanje odraslih“ časopis za pitanja teorije i prakse, 9 - 10/1967., str. 78 - 83; "Pučko prosvjetni rad varaždinske gimnazijske ekstenze i Varaždinskog pučkog učilišta od 1920. do 1941.", *Prilozi historiji Varaždina 1967.*, Narodno sveučilište „Braća Ribar“, Ogranak Matice hrvatske, Varaždin, 1967., str. 108 - 118.

Početkom sedamdesetih radi na Spomenici varaždinskog Željezničarskog kulturno umjetničkog društva, a uz to je prikupio i sredio dokumentaciju o djelovanju ove varaždinske građanske udruge ispričavši tijekom njezina razvoja.⁹²

Neiscrpno bavljenje različitim povijesnim temama, rad na povijesnoj građi u baštinskim ustanovama rezultirao je mnoštvom nastalih rukopisa i objavljivanjem nekolicine knjiga.

Kulturno – povijesni prikaz Velike župe Zagorje objavio je u ediciji pod tim nazivom sa dr. Zvonimirom Dugačkim u izdanju Hrvatskog bibliografskog zavoda.⁹³ U vlastitoj nakladi 1944. godine izdaje monografiju o varaždinskim franjevcima,⁹⁴ prigodom obilježavanja 700. godišnjice njihova dolaska u Varaždin. Kronološki prikaz započinje predstavljanjem Ivanovaca, a zatim povijesni tijekom franjevaca od njihova dolaska u Varaždin 1244. godine do 1944. godine, razvoj bolnice i opis franjevačke ljekarne, opis franjevačke crkve, sakristije i grobnice, a rad završava nizom franjevačkih gvardijana od 1655. do 1944. Iznosi neke teze koje će kasniji autori prihvatiti⁹⁵ ili pak pobijati, iznoseći svoja razmišljanja i rezultate istraživanja.⁹⁶ U ovom radu on pobija Kukuljevićevu tezu o dolasku franjevaca u Varaždin poslije 1371. godine.

U Gradski muzej Varaždin donacijom je stigla ostavština dr. Vatroslava Jagića - različiti predmeti kulturne baštine od odjeće do pisma. Filić je 1953. godine objavio zahvaljujući pomoći JAZU korespondenciju Vatroslava Jagića⁹⁷ koja se i danas čuva u GMV. Prikaz ovog rada nalazimo u bečkim novinama.⁹⁸ Od ukupno 462 stranice ove publikacije, Krešimir Filić svojim radom dao je prinos na 358 stranica. Deset godina kasnije objavit će i knjigu u kojoj će predstaviti životni put i djelo Vatroslava Jagića.⁹⁹ Kroz sedam cjelina prikazuje njegovu mladost i školovanje, djelovanje u Zagrebu, rad na sveučilištima u Odesi, Berlinu, Petrogradu i Beču te na kraju, oproštaj Varaždina od svog poznatog građanina. Objavljeno je

---

⁹² Krešimir FILIĆ, *Spomenica 1931. – 1971.*, Kulturno umjetničko društvo željezničara Ivo Mikac, Varaždin, 1971.

⁹³ Krešimir FILIĆ, "Kulturno povijesne prilike", *Velika župa Zagorje*, Hrvatski bibliografski zavod u Zagrebu, Zagreb, 1942., str. 45 - 84.

⁹⁴ Krešimir FILIĆ, *Franjevci u Varaždinu*, Varaždin, 1944., vlastita naklada, str. 1 - 142.

⁹⁵ Lelja DOBRONIĆ, "Posjedi i sjedišta templara, ivanovaca i sepulkaraca", *Rad JAZU*, 1984., br. 406., str. 17.

⁹⁶ Paškal CVEKAN, franjevac, *Djelovanje Franjevaca u Varaždinu*, Varaždin, 1978., str. 40.

⁹⁷ Krešimir FILIĆ, *Korespondencija Vatroslava Jagića sačuvana u varaždinskom muzeju*, Korespondencija Vatroslava Jagića 1, izdanje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1953. str 23 - 380.

⁹⁸ "Jagić-Feier on der Universität", *Die Presse*, 2. ožujka 1954., br. 1628.

⁹⁹ Krešimir FILIĆ, *Lik Vatroslava Jagića*, Varaždin, 1963.

nekoliko prikaza ovog djela¹⁰⁰ od kojih se ističe rad Miroslave Despot.¹⁰¹ Uz riječi pohvale B. Borko¹⁰² donosi ispravku da je Jagićev najbolji učenik slovenski filolog Celjan.

Krešimir Filić izučavao je mnogobrojnu pisanu ostavštinu o varaždinskim cehovima koja je u najvećem dijelu ostala u rukopisu. No, uspio je objaviti tek rezultate svojih istraživanja vezanih uz mesarski ceh. U knjizi od 430 stranica, uz prikaz postanka i razvoja mesarskog ceha, redosljeda cehmeštara varaždinskih mesara autor nam daje zapisnike varaždinskog mesarskog ceha od 1589. do 1708. godine.¹⁰³ Knjiga je praćena i rječnikom nepoznatih kajkavskih riječi, kazalom imena i stvari za raspravu o mesarskom cehu te sažetku na njemačkom jeziku. Objavljeno je nekoliko prikaza ovog djela, u Vijestima muzealaca i konzervatora Hrvatske,¹⁰⁴ u Vjesniku¹⁰⁵ i Karlovačkom tjedniku,¹⁰⁶ a Mirko Andrić dotiče se knjige u svom prikazu *Pošto su bili kruh i meso*.¹⁰⁷

Posljednje djelo objavljeno za Filićeva života je knjiga pod naslovom *Glazbeni život Varaždina*.¹⁰⁸ Nastala je na poticaj direktora Muzičke škole Marijana Zuberera. Najopsežnije Filićevo djelo koncipirano je u nekoliko cjelina. Kronološki slijedi 5 odlomaka koji prate tijek razvoja glazbe u našem gradu od početaka do polovice 18. stoljeća, do osnivanja Muzičkog društva i njegove glazbene škole 1827/28., od 1827. do konca 19. stoljeća, od 1900. do 1945. i od oslobođenja do danas. Isto tako nam daje prikaz kronološkog razvoja *Muzičke škole* kroz odlomke, ponovno osnovane od 1936. do 1945. i od 1945. do danas. U odlomku *Varaždinska pjevačka društva* predstavio je desetak društva dok je *Varaždinci koji su se istaknuli u glazbenom životu* odlomak koji je ostao dokumentiran u njegovoj ostavštini s prepri-

¹⁰⁰ Dr. Ivan ESIH, "Monografija K. Filića „Lik Vatroslava Jagića“, *Telegram*, 14. veljače 1964.; Dolores IVANUŠA, "Krešimir Filić, Lik Vatroslava Jagića", *Bilten saveza ustanova i organizacija za širenje knjiga NRH*, Zagreb, 7 - 8/1963., str. 24; Tomislav JAGAČIĆ, "Krešimir Filić, Lik Vatroslava Jagića", *Varaždinske vijesti*, 9. siječanj 1964., br. 946., str. 5.

¹⁰¹ Miroslava DESPOT, "Krešimir Filić, Lik Vatroslava Jagića, Varaždin 1963.", *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, Zagreb, 2/1964, str. 48 - 49.

¹⁰² Božidar BORKO, "O Vatroslavu Jagiću", *Naši razgledi*, br 7(294), str. 137.

¹⁰³ Krešimir FILIĆ, Kulturno prosvjetno vijeće općine Varaždin, *Varaždinski mesarski ceh*, Varaždin, 1968.

¹⁰⁴ Marija ŠERCER, "Krešimir Filić: Varaždinski mesarski ceh, Varaždin 1968.", *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 1/1969., str. 36 - 37.

¹⁰⁵ V. M., "Krešimir Filić, „Varaždinski mesarski ceh“ Kulturno prosvjetno vijeće općine Varaždin", *Vjesnik*, 29. srpnja 1969.

¹⁰⁶ Zvonimir KELLER, "Zanimljiva knjiga o životu jednog ceha", *Karlovački tjednik*, 9. listopada 1969., str. 13.

¹⁰⁷ Mirko ANDROIĆ, "Iz starog Varaždina, Pošto su bili kruh i meso?", *Varaždinske vijesti*, 28. siječnja 1970., br. 1310., str. 9.

¹⁰⁸ Krešimir FILIĆ, *Glazbeni život Varaždina*, Varaždin, 1972.

skom glazbenika koji su autoru slali svoje životopise, a često i fotografijama.¹⁰⁹ O ovom radu prikaz je napisala Dolores Ivanuša,¹¹⁰ dok je u novije vrijeme analizu objavljenih izvora u Filićevom djelu, koji se bavi prvom polovicom 19. stoljeća, predstavila u svom radu Ljerka Perči,¹¹¹ istaknuvši nedostupnost nekih izvora predstavljenih u Filićevoj knjizi. Od tiskovina, prikaz ove knjige objavljen je u Vjesniku,¹¹² u kojem autor ističe da su ovdje činjenice izvučene iz zaborava i uredno i pažljivo sistematizirane, dok su u Telegramu¹¹³ objavljena dva rada od kojih treba naglasiti rad Lovre Županovića.

Slika 6. Glazbeni život Varaždina

¹⁰⁹ Gradski muzej Varaždin, korespondencija Krešimira Filića.

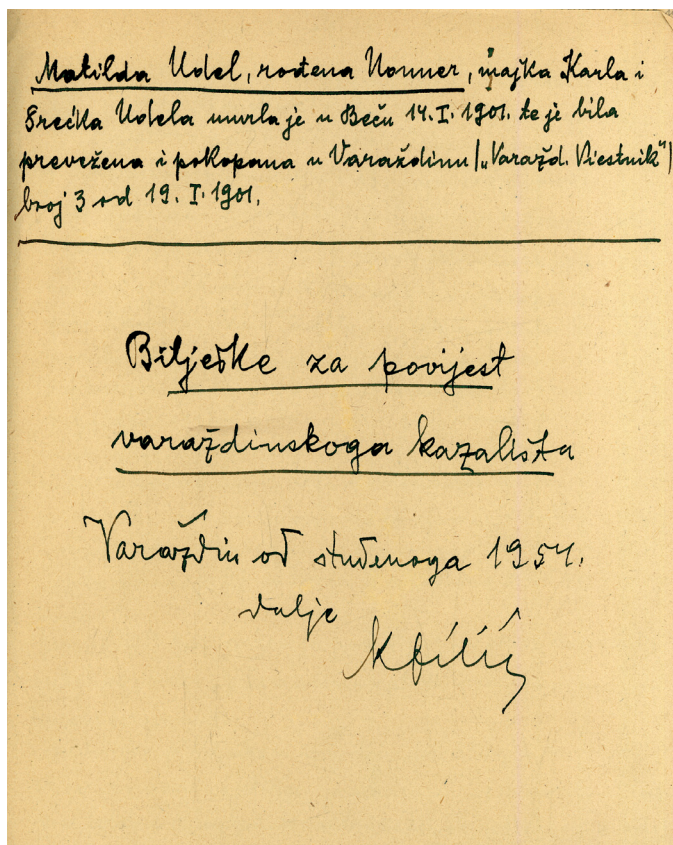
¹¹⁰ Dolores IVANUŠA, "Djelo kakvo nemaju mnogi gradovi: Krešimir Filić, Glazbeni život Varaždina", *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske* 6/1972., str. 36 - 39.

¹¹¹ Ljerka PERČI, "Prilog poznavanju glazbenog života Varaždina od 1827. do 1842. godine", *Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, 19/2008, str. 9 - 27.

¹¹² Andrija TOMAŠEK, "Mali grad veliki glazbeni centar, Krešimir Filić, Glazbeni život Varaždina", *Vjesnik*, 4. listopada 1972.

¹¹³ Marijan KRAŠ, "Varaždin, prijatelji glazbe", *Telegram*, 13. listopada 1972. br. 57 (573); Lovro ŽUPANOVIĆ, "Ohrabrujući i poticajuć putokaz iz takozvane pokrajine, K. Filić „Glazbeni život Varaždina“ Varaždin 1972.", *Telegram*, 10. studenoga 1972. br. 58(574).

Nakon njegove smrti objavljena su tri rada koja se bave varaždinskim tema-
ma, o povijesnom razvoju kazališne zgrade,¹¹⁴ žrtvicima Isusovačke crkve¹¹⁵
i zdravstvnim prilikama u Varaždinu,¹¹⁶ te dva rada objavljena u Bogoslovskoj
smotri¹¹⁷ čijom tematikom izlazi iz okvira Varaždina, a od kojih je jedan kategori-
ziran kao izvorni znanstveni rad, a drugi je tiskan u rubrici izvori i građa.

Slika 7. Rukopisi Krešimira Filića; GMV rukopisna ostavština Krešimira Filića

¹¹⁴ Krešimir FILIĆ, "Stogodišnjica postojanja varaždinske kazališne zgrade", Zagorski godišnjak, 1973.

¹¹⁵ Krešimir FILIĆ, "Tri žrtvenika isusovačke crkve u Varaždinu", Bulletin VII odjel za likovne umjetnosti JAZU, 1974., str. 191 - 205.

¹¹⁶ Krešimir FILIĆ, "Zdravstvo u Varaždinu tijekom stoljeća", Spomenica Gradskog muzeja Varaždin 1925 - 1995., Varaždin, 1997., str. 44 - 48.

¹¹⁷ Krešimir FILIĆ, "Franjo Glavinić, hrvatski kulturni pregalac XVII. stoljeća", Bogoslovska smotra, 4/1973. str. 432 - 447.; Krešimir FILIĆ, "Pisma Nikole, Vuka i Gašpara Frankopana Franji Glaviniću", Bogoslovska smotra, 2 - 3/1974., str. 416 - 425.

ZAKLJUČAK

Želeći zaključiti ovaj prikaz djelovanja profesora Filića kao muzeologa i povjesničara željela bih istaknuti da iako je najveći dio svog života proveo u Varaždinu, svojom je vizijom razvoja Muzeja bio daleko ispred svoga vremena. I danas, 55 godina nakon njegova odlaska u mirovinu, kad promotrimo sliku Muzeja vidimo da ima puno sličnosti. Danas se Muzej sastoji od 8 odjela. Tek u najnovije vrijeme kao ustrojbene jedinice formirani su Odjel općih poslova i Konzervatorsko restauratorski odjel, dok je odjel Narodne revolucije 1991. preimenovan u Povijesni odjel. Stalni postav imaju samo tri muzejska odjela: Kulturno povijesni odjel u Starom gradu, Entomološki pod nazivom Svijet kukaca u palači Herzer, dok se u palači Sermage trenutno izmjenjuju postavi starih i novih majstora. Razdoblje u kojem je Filić s članovima Muzealnog društva stvarao i širio Muzej isto su bila teška vremena, novaca nije bilo kao ni u ovo današnje vrijeme. Činjenica da je ostalo sačuvano mnoštvo građe koja govori o razvoju Varaždina kroz različite povijesne epohe treba pretvoriti u prednost. Nastajanje novih muzejskih postava, osuvremenjivanje starih i razvijanje muzeja treba iskoristiti kao mogućnost razvoja turizma Varaždina i proširenje turističke ponude grada kako Varaždin ne bi bio cilj izletnika za samo jedno popodne. Mogućnost da nove generacije Varaždinaca činjenice o prošlosti uče na suvremen način, da varaždinska baština bude dostupna široj javnosti, a ne samo malobrojnim uporim istraživačima izazov je za varaždinske muzealce, ali i one koji upravljaju varaždinskim muzejom.

Filićeve povijesne rasprave nastale su u određeno vrijeme i predstavljaju određenu sliku shvaćanja pojedinih činjenica, ali i isto tako dostupnih mu informacija. Dio njegovih teza danas je opće prihvaćena činjenica dok su druge različiti autori svojim istraživanjima nadopunjavali. Varaždinski istraživači prošlosti mogu iskoristi mogućnosti koje im pruža dostupnost informacija iz objavljenih tekstova kojima je autor Krešimir Filić ili su pak iz neobjavljenih rukopisa koji se čuvaju u Muzeju poput onih o Obitelji Riđanec, Trgovačkim prilikama u Varaždinu, Varaždinskim starim natpisima, Varaždinskim kućama, Varaždinskim cehovima. Nadam se da ćemo neke njegove rukopise uspjeti približiti i široj publici njihovim tiskanjem.

SAŽETAK

KREŠIMIR FILIĆ – MUZEOLOG I POVJESNIČAR VARAŽDINSKOGA KRAJA

U ovom radu autorica nam prikazuje djelovanje gimnazijskog profesora Krešimira Filića (1891. - 1972.) kao muzeologa i povjesničara varaždinskog kraja. U prvom dijelu prikazan je njegov rad na osnivanju i razvijanju Gradskog muzeja Varaždin, od Kulturnohistorijske izložbe grada Varaždina 1923. godine do 1957. godine, kada odlazi u mirovinu. U drugom dijelu dat je historiografski pregled njegovih povijesnih radova koji govore o različitim temama vezanim uz Varaždin.

Glavne riječi: Krešimir Filić; Muzealno društvo; Kulturno-historijska izložba grada Varaždina 1923. godine; muzeolog; Gradski muzej Varaždin; Varaždin; historiografija.

SUMMARY

KREŠIMIR FILIĆ - MUSEOLOGIST AND HISTORIAN OF VARAŽDIN AREA

In this piece the author shows us the work of the grammar school professor Krešimir Filić (1891. – 1972.) as a museum worker and historian of the Varaždin area. The first part shows his work on foundation and development of the city museum of Varaždin, from the exhibition related to the history of art of the city of Varaždin from 1923. – 1957., when he retires. In the second part, a historiographical overview of his history-related work that speak about the different themes related to Varaždin.

Key Words: Krešimir Filić; The Society of Museum; museologist; Cultural and historical exhibition of the Varaždin 1923.; City Museum of Varaždin; historiography.

Slike skenirao: Davor Puttar